

Biblioteka
ODRAZ SAVREMENOG

Urednik
Borislav Pantić

Naslov originala
Lydie Salvayre
“Les belles âmes”

Copyright © Editions du Seuil, 2000
Copyright © 2011 za srpsko izdanje Čarobna knjiga

“Cet ouvrage a bénéficié du soutien des Programmes d’aide
à la publication de l’Institut français.”

“Ovo delo je objavljeno uz pomoć programa za podršku
izdavaštvu Francuskog instituta.”

ISBN 978-86-7702-219-8

Nijedan deo ove publikacije, kao ni publikacija u celini, ne sme se reprodukovati, umnožavati, preštampani niti u bilo kojoj drugoj formi i bilo kojim drugim sredstvom prenositi ili distribuirati bez odobrenja izdavača. Sva prava za objavljivanje ove knjige zadržavaju autor i izdavač prema odredbama Zakona o autorskim pravima.

Čarobna knjiga
Beograd 2012.

Lidi Salver

DOBRE DUŠE

Prevela s francuskog
Melita Logo-Milutinović

**Čarobna
knjiga**

Za Fransoaz Pero

Prvi dan
Pariz–Brisel

Ovde dan ne liči na dan. Dan je poput ispranog dela noći. Vodič tim rečima želi da ponizi duhove. On ima dušu sveštenika, spremnu da ispravi, zastraši. Spremnju da vređa uverenja, što bi rekao onaj čije ime ne pominjem.

Turisti odmah nabacuju propisan izraz dostojanstvene tuge, i izlaze iz autobusa, u tišini, da bi se okupili ispred bloka D i sačekali Jasona, pratioca grupe, koji dolazi kao pojačanje. Za svaki slučaj.

Eno ga, ide, klati rukama, hoda kao majmun. Svi se upoznaju. Svima je milo. Iako, mora se priznati, oko njih nema ničeg milog. Okruženje je čak prilično depresivno, iskreno rečeno. Jason, izgovara se Džejson, nabraja vodiču različite etape izleta po naselju. Turisti traže snažne utiske, i dobiće ih. Kaže on.

Treba naglasiti da *Real Voyages*, agencija koja organizuje turu po sirotinjskoj Evropi, predviđa program koji je istovremeno uspravan i vodoravan. Vodoravni program sastoji se u tome da se turistima predstavi raznolika i iscrpna zbirka uzoraka raznih siromaha. A uspravni program treba, savetuje Jason, sprovoditi postepeno: najpre siromasi pri-

stojne pojave, pa manje pristojne, pa još manje pristojne, i na kraju dno dna, olupine koje vam ogade život kad ih samo pogledate.

Dakle, prva poseta: Peščano naselje u severnom predgrađu Pariza. Lagan početak. Nasuprot onome što govori Jason. A on sve prikazuje crnje. Namerno. Kako bi primamio lakoverne turiste. Koji ubacuju u brzinu. Baš sad. A predvodi ih, dakle, vodič natuštene face. Njemu pak u tim mučnim okolnostima pomaže Jason, izgovara se Džejson, insistiram, sav čežnjiv i podatan mlad namazanko koji je, ko zna kakvom igrom slučaja, postavljen za pratioca grupe, a kad se o pratnji radi, može se računati na njega, kaže go-repomenuti.

Usudite se, podignite pogled, kaže vodič, sav obuzet svojom misijom, otvaranjem očiju imućnih turista i njihovim upoznavanjem s položajem sirotinje. Pogledajte šta se događa na ovom svetu, i to na dva koraka od vas. Čujete li jadikovku kako se izvija iz ovih zgrada?

Gđica Faulkirher misli: tip je potpuno lud.

Odil Boafar kaže: ne, ne čujem ništa. Uostalom, u sebi priznaje da je veoma razočarana onim što otkriva. Nema izgorelih kola. Nema razlupanih telefonskih govornica. Nema grafita po zidovima. Ničeg nema. Samo tridesetak bezbojnih blokova s jedne i druge strane auto-puta. Baš bezvezno.

Srećom, na uglu bloka F pojavljuje se grupa tinejdžera. Kreću se s nekakvom gipkom lenjošću, kao da su nakačeni na amortizere „kadilaka“. Veze to nema s hodom gradskih ljudi koji punim gasom jure ka mrskoj kancelariji.

Jedan baca pivsku konzervu ka turističkoj grupi. Odličan hitac, projektil stiže pravo pod noge gđe Pit. Ali njoj nedostaju osnovni fudbalerski refleksi. Umesto da šutira, kao što bi svako uradio, gđa Pit, obuzeta strahom, daje se u trk sitnim koracima. Baš komično!

Turističkoj grupi već više nije svejedno, pa u zbijenim redovima prolazi pored šestoro tinejdžera, dok se ovi bez ustezanja smeju. Jedan od njih naziva Jasona, pratioca grupe, volinom koja nema muda. Na šta Jason odvrća: pazi ti na svoja. Razmena uvreda začuđujuće je uzdržana.

Tinejdžeri posmatraju turiste kao da u njihovom ponašanju vide nešto potpuno neprikladno. Lafejad, kome je stalo da se pokaže kao kul tip, usuđuje se da izgovori Ša ima, nesigurno, jaderno, i uistinu jedva čujno, na šta mu tinejdžeri, uostalom, i ne odgovaraju. G. Defos pak ravnomerno korača. Hoće da dokaže kako, kao prvo, nije zentara, i kao drugo, ima zajednički jezik s mladima. Njegova supruga ide za njim i šapuće mu kako tinejdžeri verovatno misle da su oni obični turisti: što će reći, voajeri, tako da je njihova odbojna reakcija sasvim razumljiva. Muž je preseca. Idi pa im objasni! Najednom svi turisti postaju svesni da u očima tih mladih ljudi predstavljaju odbojne, ako ne i neprijateljske figure. Što izaziva veliki šok. Hoće li se požar opet rasplamsati, još vreliji zato što je tako dugo tinjao ispod pepela? Prodiskutovaće o tome za večerom.

Turista ima trinaest. Jedan par je otkazao. Nervira ih taj broj trinaest.

G. Boafar hoće da se zgotivi s Jasonom. Levičar je. Računa na dijalog. Pita Jasona da li se bavi još nekom delatnošću pored ove trenutne.

Jasona zanima šta za gospodina zapravo znači reč delatnost. Ako pod delatnošću podrazumeva razne sitne poslove, Jason odgovara: da. Ako podrazumeva šljaku kakvu ima njegova drugarica Olimpa, koja se ubi peglajući tuđe krpe... Aha, upravo dolazi, sad će da se nacрта tu. Šta hoćeš? Vidiš valjda da radim? Non-stop mi se kačiš!

Jason se uvek osorno obraća Olimpi. To mu je prešlo u naviku. A nje ne želi da se oslobodi. Pošto je Olimpa trpi bez reči. Ali danas je Olimpu sramota jer je gledaju neznanci, i iznenada vidi sebe kroz njihove oči.

Jason se uvek obraća Olimpi kao da ga samo njeno prisustvo nervira. Skloni smo da poverujemo kako grubost koju prema Olimpi ispoljava ima za cilj samo da proveri njegovu muževnost, jer on smatra da je muževnost jednako surovost jednako zloća jednako uvrede. Osim ako se trudi da deluje neprijatno ne bi li bolje sakrio koliko mu Olimpino društvo prija, a ne zna kako da joj uzvрати.

Ali Jason se nikad ne pita odakle mu potreba da kinji Olimpu. Naprosto zaključuje da mu, kad je maltretira, javno ponižava, dovodi do suza, napetost popušta kao kad vrati milo za drago. Povrh toga, njegova mužjačka pojava i grubo ponašanje oduševljavaju ekipu. Pred ortacima, Jason se puva: ne znam samo koji će mi moj ta čupava! Debilka! Taksena marka! Što je najgore, kad je reč o seksu, kod nje demarkaciona linija prolazi tačno ispod pupka. I zbog toga se vođenje ljubavi svodi na pušenje. Kad je reč o vođenju ljubavi, priznajte, ima i boljih stvari! Za Jasona, jebača presretača, obdarenog jakim bradom i moćnom alatkom, takva situacija prilično je gadna. Ali, zauzvrat, dobija pušagiju dvaput češće nego njegovi ortaci. I gotovo da uopšte više ne mora da drka. Zgodno, zar ne?

Olimpa liči na nekakvu životinjicu. Koja izaziva mnogo više sažaljenja nego žudnje.

Vodič, otkako ju je ugledao, prema njoj oseća neizmernu nežnost. I ja prema njoj od početka osećam istu nežnost. Vodič posreduje kod Jasona i u ime grupe izjavljuje da devojčino prisustvo niukoliko ne remeti obilazak. Naprotiv.

Hteo bi Olimpi da prošapće nešto ludo: privijte se uz mene. Umesto toga, gleda u pod. Hteo bi da joj kaže: hodite, vodim vas sa sobom, ali nijedna reč ne prelazi mu preko usana, jer nijedna reč na svetu ne bi mogla iskazati neverovatan nemir koji ga najednom obuzima. Vodič je bivši bogoslov. Uštogljen čovek. Veoma inhibiran na emotivnom planu, a da ne govorimo o seksualnom. U nedostatku nežnih reči, voleo bi da joj kaže nešto ljubazno. Ali ne zna baš ništa o umeću ljubaznog ponašanja. Naročito ne prema mladim devojkama. A Olimpa ima osamnaest godina.

Ljubazna gđa Pit preuzeće ulogu anđela sudbine. Jer anđeli prate ovu gorku priču. Kako bi bilo da nam se ova devojka pridruži, predlaže gđa Pit, biće nas četrnaestoro, pa nam više neće biti neugodno što nas ima trinaest. Superiška! Svi aplaudiraju.

Olimpa okleva, pošto u ponedeljak mora na posao. Ako izostane, ostaće bez plate. Samo joj to fali.

Nema problema, gđica Faulkirher telefoniraće svom prijatelju lekaru, Žan-Pjeru Turpu, a on će Olimpi otvoriti bolovanje. Olimpa se stidljivo raspituje o visini troškova putovanja. Mi vas vodimo, objavljuje Lafejad, kralj testenine i brašna, odlučan čovek. Stvar je rešena. Olimpa se ukrcava. Olimpi uvek savlada onaj ko ima najčvršću volju. Savlada je lako. Dovoljno je da malo zapne, pa da je ubedi u bilo šta. Jer Olimpa je poput životinja koje tumaraju, i od svega traže samo da hodaju tuđim stopama. Bilo čijim. Nekog pokvarenjaka, po mogućstvu. Bilo kog pokvarenjaka. Pokvarenjaci, naime, imaju jedinstven dar da navedu druge da ih prate u stopu. Moja Olimpa. Njena priča očajno je banalna, ali moram je ispričati, šta košta da košta.

Olimpa bi volela da velikodušnim osobama iskaže zahvalnost, ali ne ume da joj dâ odgovarajući oblik. Ni na poslu kod g. Faustoa, ni u ljubavi s Jasonom, Olimpa nije podsticana da koristi reči. Zato, kad treba da ime- nuje svoja unutrašnja osećanja, reči joj ne dolaze. To- liko čame u zapečku, napuštene, da su potpuno utrnu- le.

Olimpa ćutke prati grupu. Okružena ljudima savrše- nih manira, oseća se strahovito nespretnom, i stidi se svoje nespretnosti. Ne zna gde da gleda. Olimpa nema onu čvr- stinu u pogledu kakvu imaju gradske devojkice. U njenim očima neprestano se nešto ljulja. Olimpa se sva ljulja. Ne duvajte u nju, molim vas lepo.

Čime se Olimpa bavi?

Radi kao peglerka u hemijskom čišćenju u tržnom cen- tru. Najteže su muške košulje. Naročito kragne. Olimpa u šali zove svoje hemijsko čišćenje „hamam“.

G. Fausto, upravnik radnje, ima običaj da kaže peglerkice manje zbori da ti pegla ne progori, i Olimpa se slaže s tim. G. Fausto obožava izreke. Omiljena mu je: svakom prema zasluži.

Pada li Olimpi na pamet da se požali na svoje „prema zasluži“?

Ne. Život joj je takav kakav je. Olimpa se pomirila s tim da nikad neće moći da ga promeni. Zato kaže, dovoljan mi je. Kaže, nisam ja teška. Čak uspeva da uštedi od plate za poklone za Dan zaljubljenih.

Te reči nerviraju Jasona, koji kaže kako je temperatura u hemijskom, i pored klime, preko dvadeset osam, i samo tuka poput Olimpe, retard poput nje, može pristati da radi u toj jebenoj rerni.

Olimpa objašnjava kako taj posao ne napušta jer je g. Fausto, upravnik, fin čovek.

Na to Jasona spopada nov nalet besa. Eto kako te jebu!, viče. I dodaje: stvarno ne znam koji će mi moj takva klošarka!

Olimpa ne zna kako da reaguje na takvu zloću. Posramljeno saginje glavu, pošto je tako sazdana da zbog zloće drugih nju biva sramota. Kazaću vam u poverenju, obrazi su joj stalno rumeni.

Svi prisutni misle da je priglupa. Osim vodiča, koga duboko dotiče sve što ona kaže, sve što ona jeste, kao u ljubiću. Pored mene, koja je izmišljam, jedini je na svetu kome je iole zanimljiva. Ali plaši se za nju, jer nejasno sluti da je ostavljena na milost i nemilost prvom ko se pojavi. Znači, njemu. Ili meni.

Da li je Olimpa srećna što kreće na put? Deluje tako tužno. Uopšteno govoreći, Olimpa ne zna da li je srećna ili nesrećna. Izvinjava se što ne zna. Naprosto joj je preteško da u glavi spoji prizore iz svoje omiljene serije, *Studentske godine*, sa sopstvenom storijom.

Ukratko:

Studentske godine su u boji, dok je njena storija, od rođenja, prilično blede sive nijanse. *Studentske godine* odigravaju se u ljupkim garsonjerama s čajnom kuhinjom, u kakvim žive američki studenti. Olimpina scenografija je postmodernistička: izuzetno ružan stan njene majke i podrum s tvrdim uglačanim podom.

Američki studenti iz *Studentskih godina* lepi su, dobro odeveni, veseli, neviđeno duhoviti, voljni da stave na kocku drage im studije kako bi stali na stranu svoje verenice: plavokose američke studentkinje, dobro odevene, vesele i neviđeno duhovite. Zadovoljstvo je gledati njihovu sreću.

Olimpa je kovrdžava meleskinja bez trunke smisla za humor. Ne može se reći da ima šarma. Šarma imaju samo oni koji, zaljubljeni u sebe, umeju da se istaknu. U pogledu isticanja, Olimpa je nula precrtana. I ni za šta se ne pita. Baš kao u ovom romanu. U kojem predstavlja samo zakrpu.

Olimpa ne znači ništa. Da je ja nisam izmislila, živela bi svoj ništavni život a da niko, nikad, na njega ne bi davao pet para. A prilično sam ponosna što sam je stvorila. Međutim, plašim se, povrediću je, ili još gore, učiniću da nestane. Znam da bi jedan pogrešan pokret, jedna nepravедna reč, mogla da je uništi, toliko je beznačajna, toliko je njen život neprimetan, toliko joj on malo pripada. Jer Olimpa je poput cveća koje svene tek što je ubrano, i za njega se bitisanje i nebitisanje svode na isto, nikad ne oklevam da se poslužim poezijom, za kojom toliko vapimo. U mesarskom rečniku, Olimpa bi bila niža kategorija. Niža kategorija još niža od niže kategorije u kojoj je Jason. Ali niko nije rekao da je niža kategorija nejestiva. Ne, samo je prezrena.

Olimpu kao da ispunjava teskoba. A njene kao zift crne oči ispunjava sva patnja sveta. Kako i ne bi, naročito kad izađe iz hemijskog, duše jednako iscedene kao veš koji pegla. U garsonjeri s čajnom kuhinjom kod američkih studenata, njen bolan osmeh, uparen s pogledom iz kojeg neprestano izbija metafizika, štrčao bi, nema sumnje. Olimpa ne čita novine, pa ne zna da u obrazovanim krugovima kruže peticije da se u televizijske serije uvedu studenti melezi, kovrdžavi, veseli, neviđeno duhoviti i ludo zaljubljeni. Rasiizam neće proći.

Još jedna krupna razlika: izgleda da pušenje ne spada u običaje američkih studenata. Kod njih prvenstvo ima

poljubac usta na usta. Masturbacija ne postoji. Polni odnos jedva da je nagovešten. Nikad prikazan.

Olimpa, međutim, zasad odbija da preskoči prag, drugim rečima, da pusti da je zaskoče. Ona nije poput Sabine ili Lusile, koje spavaju s momcima. Olimpa ne spava s momcima. Tako ne rizikuje da je nazivaju droljom, kao Sabrinu i Lusilu, koje spavaju s momcima. Uostalom, Sabrinu i Lusilu prvi nazivaju droljama upravo oni koji su ih povalili na podrumskom betonu i lepo ih iskoristili. Kud je zahvalnost nestala s ovog sveta?

Zasad Olimpa pokazuje ljubav prema Jasonu tako što mu puši. Naravno, Jasonova kita nije njen omiljeni zalogaj, ali pošto se na kraju puta nalazi ljubav, onda, trpen-spasen. I tako Olimpa, kao dobar vojničić, predano duva, oponašajući ravnomerno kretanje klipa. Olimpa bi iskreno želela da poboljša pružanje usluga. Želela bi da izmisli sasvim nove pokrete, dostojne svoje ljubavi. Ali Olimpa ne dopušta sebi da izmisli bilo šta. Čak ni u ljubavi. Olimpa sebi ništa ne dopušta. Pošto jeste ništa, prosto-naprosto. Olimpa je ništa jer je peglerka, a peglerka jednako ništa, svaki moron bi to shvatio. Jason je ništa. Njegovi ortaci su ništa. Ali Olimpa je još veće ništa nego oni. Čovek uvek nađe nekog ko je veće ništa nego on. Eto, takva izreka mogla bi privući Lafejada. Koji je veliki ljubitelj izreka, poslovice, igara reči i viceva, pomalo nalik g. Faustou. Takođe je veliki ljubitelj uzvika tipa nebesa, dođavola, trista mu ništa, sto mu gromova, bog te mazô, prokletstvo, vrag mu babin, pošto smatra da je njihova zastarelost otmena i ubeđuje sebe da njihovom upotrebom obara žene s nogu. Poklonik je rukoljuba. Zna napamet reči pesme *Ima radosti*, kao stvorene za demoralisanje. I trudi se svim silama da ostavi utisak

zabavne osobe. Ali trenutne okolnosti, mora se priznati, ne idu mu baš naruku. Tako da Lafejad, u nemogućnosti da igra ulogu opuštenog zabavljača, deluje prilično smeteno. Samo nek to potraje!

Kao što rekoh, Olimpa se priklanja običajima koji su na snazi u njenom naselju: kita je uspešno zamenila cuclu.

Nada li se nečemu većem u ljubavi?

Nada se, kao i svako, da će je ljubav odneti na nebo. Sedmi sprat. Odeljenje luksuzne robe. Stoprocentno namenjeno sreći. Ali njena letelica ne poleće, i ljubav ne ispunjava obećanje o svemirskoj sreći. Gde je kvar?

Uzalud se Olimpa ubija duvajući Jasonu iz petnih žila, letelica ne poleće. Gde su obećani drhtaji? Kad smo kod drhtaja, Olimpa, na kolenima na vlažnom tlu podruma, pred Jasonom koji stenje, sva drhti od hladnoće. Proći će s dobrom prehladom. Ali ljubav ne haje za prehlade, kao ni za bilo šta drugo, zar ne?

Gde su zagarantovane vrtoglavice? Ima li možda nešto što Olimpa ne čini u skladu s pravilima veštine felacija? Kad smo kod vrtoglavica, Olimpa poznaje samo mučninu koja ih obično prati. Jer Olimpa guta Jasonovu spermu. Kako bi mu pokazala da ga voli. Ko voli, guta. To je nepobitno načelo. Bar u naselju. Ali pošto sperma ne sadrži „dramamin“, često joj se pred okončanje pružanja usluga prevrće želudac. Iskreno rečeno, Olimpa daleko više voli da sisa lizalice. Pored toga, pita se da li joj redovno uzimanje sperme škodi zdravlju. Ali kako to da sazna od lekara ili mame a da ne umre od blama?

Naravno, Olimpa bi volela da ona i Jason progovore pokoju nežnu reč. Barem pre pušenja. Budući da za vreme ne može. Iz sasvim razumljivog razloga, ne govori se punih

usta. Ali Jason se grozi progovaranja nežnih reči. Za njega se ljubav svodi na pušenje u podrumu. A Olimpa to prihvata kao nešto sasvim prirodno. U ljubavi ništa nije ružno. Što se takođe može reći ovako: ljubav preobražava sve što dotakne. Ali može li preobraziti hladan i vlažan podrum u hotel s pet zvezdica? Pitanje ostaje otvoreno.

Jason je sušta suprotnost studentima plavušanima iz *Studentskih godina*, koji razglabaju u beskraj, pre, za vreme i posle. Jason voli horore i ratne filmove. Ne pominjite mu one sentimentalne, kao što su *Život je lep* ili *Čelične magnolije*, ti su dobri samo za pedere. Zaključak: gde je mogao naučiti jezik ljubavi? Nigde.

Ponekad se Olimpi plače.

Ne zna zašto.

Kaže: lako mi krenu suze.

Olimpi nema spasa. Nije svesna da to zna. A zna.

Nekih večeri, besmislen jecaj, nalik žaljenju, podigne se iz njenih najvećih dubina. Izvinjava se što nema objašnjenja za taj jecaj. Postoji li uopšte objašnjenje za jecaje?

Jasona Olimpa mnogo nervira kad joj nemušti jecaji potresaju grudi. Ispusuje je gore nego inače. Ili se okrene i ode. Ili je udari. Naime, ponekad je udari. Voli da vidi kako joj, kad je udari, velika usta drhte dok gutaju malu suzu. Ne zna zašto toliko voli da vidi kako joj velika usta drhte dok gutaju malu suzu.

Ali evo gde Olimpa, koja je u ovoj priči samo umetak, počinje da zauzima čitav prostor.

Brzo, vratimo se turistima. Jer već su nestrpljivi.

Sad je trenutak da objasnimo da se radi o turistima visoke klase, istančanim turistima, oličenjima svega kulturnog i otvorenog, turistima sasvim dostojnim da se nađu u *Who's*

Who, turistima koji preziru masovni turizam, u stvari, preziru sve što je masovno. Turistima bez fotoaparata preko ramena, bez kafanske pesme, bez piknika, bez masnog papira. Turistima koji su snažne ličnosti. Sa snažnim rečima. I ličnim stavovima. I karakterom. Za razliku od Olimpe. Koja ga uopšte nema. (Olimpa, ne gubi nadu, uz tebe sam.)

Jason sa širokim osmehom objavljuje turistima da će ih povesti u obilazak poseda.

Kako je duhovit!

Možda ćete, kaže, sresti poneke pojedince australopitečkih crta lica (odakle mu takav rečnik?). Ali ne bojte se, te osobe potpuno su bezopasne.

Jao što je zabavan!

G. Lafejad, gospodar testenine i brašna, pita Jasona da li stanovnici naselja u odgovarajućoj meri koriste mogućnosti koje njihovo naselje nudi.

Jason odgovara da stanovnici naselja ne samo što koriste sve ponuđene mogućnosti već se takođe pokazuju kao izvanredno maštoviti. Na primer, pretvaraju krovove zgrada u lansirne rampe, parkirališta u terene za rekreaciju, a podrume u jebarnike.

Hi-hi-hi!

Kad bi svi bili kao on!

Odil Boafar pita Jasona čime mladi u naselju ispunjavaju dane.

Jason odgovara: malo gudrom, malo krađom mobilnih. To dok čekaju da napune dvadeset petu i dobiju socijalnu pomoć. On planira da, kasnije, otvori kafić gde će sve konobarice biti dobre ribe. Ali, kojom brzinom lova nailazi, imaće devet banki kad lokal proradi. I verovatno će mu biti malo kasno za kres.

Neodoljiv!

Prosto da čovek pomisli kako siromaštvo ima dobrih strana kad daje duhu takvu vrcavost.

Gđa Pit insistira: zar ne računate da jednog dana postanete produktivan član zajednice?

Jason: a šta da produciram?

Taj mladić ima odgovor na sve. Kako je smeo! Kako je vragolast! Kako je meden! Sve dame kokodaču i padaju u nesvest pred Jasonom, koji ih je dobro osetio, pa se kao petao šepuri pred neparfemisanim buržujkama, demokratskim do imbecilnosti. Njegov sirov rečnik, vesela grubost i besramno podgurkivanje neverovatno ih uzbuđuju. *Arab is beautiful*. Ali, zaboga, on nije Arapin! Nisu svi mladi u naseljima Arapi, svašta! (ispravka Odil B.).

Da ne bih bila nepravедna prema damama, moram naglasiti da Jason, kog Lafejad neopravđano naziva majmunom, poseduje jedinstvenu otmenost bitangi, zlovoljnu i gordu ležernost, i sanjive a istovremeno živahne pokrete koji otmenosti daju ljudskost. Samo ga treba uporediti sa Žilijenom Flošeom, piscem, koji hoda brzim sitnim koracima računovođe!

Pored tolikih leopardskih čari, Jason ima i krsta a la Majkl Džekson, koja omogućavaju da mu se spređa veoma lepo istakne par testisa. On računa da će ih tokom putovanja dobro iskoristiti, zarad jasno iskazanog cilja da nervira bogatašice, koje, kako je čuo, nose steznike za zadnjice. Juni mu je rekao. A Juni na tom polju poseduje najbolje sposobnosti i saznanja. Rastegao ih je nekoliko (zadnjica), za sitan bakšiš.

Sve dame, kao što rekosmo, spuštaju se među bagru i uz kikotanje uživaju u Jasonovim dosetkama, veselom be-

zobrazluku i nepristojnim pozama, da ne kažemo nedvo-smisleno razvratnim. Sve dame osim Odil Boafar, neka-dašnje pristalice integralnog komunizma, koja nipošto ne deli opšte oduševljenje. Zbilja, ponašanje tog Jasona skoro uopšte ne deluje proleterski, i sramota je koliko mu nedo-staje poniznosti. Kad se podvrgne analizi, Jason ne ispolja-va nijednu od plebejskih osobina popisanih u političkim delima koja je gutala u svojoj crvenoj mladosti: nema ni skromnosti u pogledu seksa, ni nespretnosti u svemu čega se dohvati, ni beskonačnih izvinjenja na usnama. Odil B. oseća se izigranom.

Nasred ledine, ostavljen televizor.

Nijednog drveta.

Nijednog reklamnog panoa.

Svuda pustoš.

Ovde je uvek zima, kaže vodič, koji, otkako je prvi put video Olimpu, u srcu oseća ogromnu radost pomešanu s ogromnim bolom.

Floše se, međutim, ne smeje Jasonovim šalama. Veselo raspoloženje ne priliči piscu dostojnom tog zvanja. Gde se ovde može naći uteha?, uzvikuje on dramatično. Floše ima književni duhovni sklop, koji ga navodi da dramatizuje sve što vidi. Kako se ovde može roditi ljubav?, uzvikuje.

Nikako!, kaže gđa Pit, koja toplo prihvata svaku Floševu reč, i uvlači mu se koliko god može, ne bi li osvojila njegovu naklonost (neće joj se skoro ukazati prilika da upozna nekog pisca!).

A upravo je tu, u Peščanom naselju, vodič prvi put, recimo to konačno, osetio ljubav. Pred Olimpom, srce mu se izlilo kao reka. I sad neznana nežnost struji kroz njega zbog svega što se nje dotiče. Vodič najednom ima osećaj da

je drugačiji nego pre, a bio je tvrdog i nezadovoljnog srca. Za taj njegov osećaj postoji ime, neki ga znaju: ljubav koja širi srce, i ostalo. Vodič je pogođen posred svog bića. Ima neverovatan osećaj da oživljava. Da postoji u potpunosti. Što mu najednom budi želju da zaplače.

Izađite iz svojih orbita, nađite se na ivici suza i pretvorite se u bedu. Bedu možete pojmiti samo ako se u bedu pretvorite, kaže on, potresen.

Ovo naselje, kaže on, potresen, ovo naselje podseća na zatvor. Sa svojom hladnom arhitekturom, beskrajnom tugom, zatvorenim prozorima pod bledim nebom, izgleda kao zatvor. I u stvari to i jeste. Zatvor bez tamničara, gde je nagurano stado poniženih ljudi. Ti ljudi, kaže, doživotno nagurani u ove grozne solitere, umreće a neće upoznati ni delić lepote sveta, niti će je ikad proslaviti. A njihova deca, do srži prožeta ružnoćom stvari, umreće u ružnoći. U ružnoći ima nečeg što zastrašuje, nanosi bol, umrtvljuje duše i užasno vređa inteligenciju. Nečeg što ubija.

Ama, šta se gubi ovaj?, uzvikuje Jason. Ne lupaj, bre! Nije ovo naselje Aušvic!

Ali vodič je uhvatio zalet. Dok ga misija koju je sâm sebi dodelio vuče ka jednom cilju – da prosvetli imućne turiste kako bi se pojavio novi Razum – srce ga neosetno vuče ka drugom – Olimpa, Olimpa i samo Olimpa. Sve reči koje izgovara pred imućnim turistima potajno upućuje Olimpi (sentimentalan je, kao ja). I sada, srca okovanog ljubavlju prema Olimpi, vidi surovu i hladnu stvarnost, pati u njoj, plače u njoj, i sve zlo koje se dešava u naselju oseća kao zlo naneto Olimpi. I hoće da je oslobodi. Jer nijedan teret ne može se dići bez pomoći srca koje voli. To se takođe može iskazati u vidu poslovice: ljubav pomera planine. Videćemo.

Ovdašnji ljudi, koji žive u ružnoći, nastavlja vodič promuklim glasom, ovdašnji ljudi polako tonu u bezdanu močvaru otupelosti.

Mogli bi malo da zasuču rukave, gundā Lafejad. Prekorno ablendovanje Bezgrešne Odil B.

S vremenom, nastavlja vodič, postaju konačno i bespovratno otupeli. Pogled im postaje otupeo jer tako predmetima poriče ružnoću. Srce im postaje otupelo jer tako bićima poriče bol. A njihova inteligencija, nesposobna da osujeti toliku ružnoću i toliku bačenu ljagu, diže ruke i naoružava se ravnodušnošću. Sve u njima pretvara se u otupelost i ravnodušnost. Postepeno ih napuštaju želje. Padaju u letargiju. Postaju iskvareni. Čak im je i tok sopstvenog života dosadan. Sve im je dosadno. A nastavljaju da žive naprosto zato što su počeli. Opasni društveni slojevi više nisu opasni, iznenada uzvikuje vodič, već su zaglupeli, bezvoljni. Mrtvi.

Lik baljezga samo tako.

Veoma nas zabrinjava.

Samo ih ponekad budi pomisao na najgore, dodaje vodič smračenog pogleda. Ali na stadijumu na koji su se spustili, na koji ih je život spustio, izgleda da je nemoguće spasti ih od najgoreg.

Pravi veseljak!, mrmlja gđa Defos.

A treba ga vući na vratu nedelju dana!

Njega i njegovu kazuistiku!

Bogu hvala pa je tu onaj Jason, koji je mnogo simpatičan. Zahvaljujući njegovom dobrom raspoloženju, imućni turisti moći će hrabro da progutaju sve deprimirajuće prizore. Pitanje: kako neko može biti veseo, kao mladi Jason, a živeti u tako bednom okruženju? Znači

li to da takvi životni uslovi nisu toliko zastrašujući kao što bi se na prvi pogled moglo pomisliti? Veoma utješno.

Gđa Pit se čudi. Nigde ne vidi nijedno dete. Gđa Pit voli decu. Ona je profanka.

Pa, gde su?, pita Jasona.

Vise, kaže Jason.

Vise?, kaže gđica Faulkirher živahno.

Po haustorima, kaže Jason s pakosnim osmehom.

Neviđen lik!, kaže gđica Faulkirher.

Brzo ćeš promeniti mišljenje, ćurko, misli Jason.

Gđa Pit se smeje. Gđa Pit se smeje kao što se neko izvija. Rukom prekriva usta, ramena joj poskakuju. U fazonu tajvanskih glumaca koji igraju kukavice u borilačkim filmovima (uobičajeni izraz smejati se u sebi može nam donekle predočiti kako to izgleda).

A sad da se malo uozbiljimo: Jason iznosi turistima plan za prepodne: poseta francuskoj porodici *new look* siromaha, razgledanje lokalnog parkirališta, i najzad, poseta pazikući klasičnog tipa. Zadržavaćemo se po pola sata, precizira vodič. Onda ćemo se u 11.30 vratiti u autobus. Pravac Molenbek, predgrađe Brisela.

Ne časeći ni časa, Jason vodi grupu kod gđe Gitu, blok G, stan 813, VIII sprat. Žoel Gitu poznata je u naselju po tome što je doživela samo četiri orgazma, s četiri opštinska službenika (u naselju se sve zna). Od njih četvorice, nijedan nije premašio deset minuta, koliko traju i konsultacije kod lekara. Ali to što nisu odvojili vreme ne znači da nisu bili plodni. Rođeno je četvoro dece. Četvoro dece koju gđa Gitu na kraju svakog meseca vuče sa sobom kad ide kod

socijalnog radnika, ne bi li dobila bonove za hranu od Crvenog krsta.

Dugo smatrana kraljicom gadura, uvek s propelerom u dupetu, Žoel Gitu danas je veoma poštovana među susedima, zahvaljujući tome što se ponaša maltene kao kažnjena: po ceo dan sedi zatvorena u stanu, po uzoru na svoje komšinice muslimanke, eto dobre strane susreta kultura.

Jason kuca na vrata broj 813 i otvara ih. Gđa Gitu, zavaljena na otomanu, gleda televiziju. Ovo je za nju najgore doba dana. Hod nad bezdanom. Čista teskoba. Neumitna infuzija smrti. Koja bi se gotovo mogla osetiti. Bogu hvala, tu su *Vatre ljubavi*. Njih ne bi propustila ni za šta na svetu. Osim u izuzetnim okolnostima. A takve su ove današnje: željno iščekivan dolazak imućnih turista koji hoće da saznaju nešto o bedi u Evropi, i ona će sa zadovoljstvom proćaskati s njima. Će se malo rasonodi.

Uvek orna za hvatanje zjala, dobacuje joj Jason. Gđa Gitu se mrgodi. Bolje da on malo pogleda sebe. A pogotovo svoju familiju. Poseta loše započinje.

Apostolski vodič tad se ceremonijalno predstavlja gđi Gitu i zahvaljuje joj na časti i zadovoljstvu koje svima priređuje pružajući im gostoprimstvo. Gđa Gitu se otkravljuje. Izvolte, udite. Izvinjava se što sav taj fini svet prima u gov-njivom bloku. Ali mora da živi s ološem jerbo su joj odbili molbu za preseljenje. A ona je Francuskinja. I šta danas ima otoga? Ništa!

Gđa Gitu objašnjava da joj je najveća želja da se makne otale dok njen sin Kevin ne završi na drogama kao drugi, da pređe u malu kuću u Rensiju, to bi joj promeni-lo život. Sračunala je, ako digne kredit na osamnes go-dina s kamatom od 5,8 odsto, mogla bi da uspe. Ali

nema za učešće, tu je tanka. Na štednoj knjižici stoji joj pišljivih 1.640 franaka. Snađi se s onim što imaš. Šta oće.

Da li će sin Kevin kasnije moći da je izvuče iz govana? Čisto sumnja. Razočarana je u sina. Strahovito. Loš je u školi. Iako mu ona ponavlja kô švaba tralala da je bez škole čovek nesposoban, boli njega uvo, igra gej m boj, a prosek mu je ispod dvojke. Ponavljao je šesti razred, pa će i sedmi, ali život ne može da ponovi, je l' tako? Imaće istu karijeru kao njegov otac: biće skot koji iskorišćava žene. Tako govore majke u očaju koji vlada naseljima.

Kakvim bi poslom želeo kasnije da se bavi?, pita gđica Faulkirher pravim radijskim glasom, a tonom kojim se nude kolačići. Gđa Gitu bi volela da Kevin postane magacioner, ali za to treba imati sklonosti. Gđica Faulkirher se pita da li je ova zavrtlava, ali ništa ne pokazuje. Na kraju krajeva, radiće šta oće, dodaje gđa Gitu. Šta oće, što će reći: ništa.

U tom času, ljubazna gđa Pit okreće se devojčici koja se drži gđi Gitu za suknju. A ti, malena? Zastrašena, devojčica trpa palac u usta. Prst!, urla gđa Gitu. Prst, kad ti kažem! Grubo joj čupa prst iz usta, a devojčica počinje da plače. Ako nastaviš, ima da ti nabijem taj prst u Jukino dupe! Da bude sav od govana! Kako da joj izbijem tu naviku, uzdiše gđa Gitu nemoćno šireći ruke.

Dobrodušna gđa Pit predlaže devojčici da nešto nacрта. Devojčica briše suzice i smesta se daje na posao. A šta je ovo, malena, iznad kuće?, pita gđa Pit s očima dobre kuće. To je satelitska antena. Ona je zamenila dimnjak i dim koji pravi kolutove. Napredak se ne može zaustaviti.

Podstaknut naučnim interesovanjem, g. Boafar pita gđu Gitu kakvi su njeni ciljevi.